

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ЄВРОПЕЙСЬКА ВИЩА ШКОЛА МЕДИЧНИХ І СОЦІАЛЬНИХ НАУК
У ВАРШАВІ (Республіка Польща)
ЛЮБЛІНСЬКА ВИЩА ШКОЛА В РИКАХ (Республіка Польща)
УНІВЕРСИТЕТ МАРМАРА (Турецька Республіка)
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВІАДРИНА
У ФРАНКФУРТІ-НА-ОДЕРІ (Федеративна Республіка Німеччина)
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
КРЕМЕНЕЦЬКА ОБЛАСНА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**II Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

**ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС СЬОГОДЕННЯ:
ДОСЯГНЕННЯ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

м. Тернопіль

2026

УДК 08:37.01/.09

Освітній процес сьогодення: досягнення, виклики, перспективи : збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Тернопіль, 24 квітня 2026 року) / Редколегія: О. М. Петровський, І. М. Вітенко, О. І. Когут, О. Я. Колодійчук, Г. Р. Корицька, О. Р. Олексюк, В. Я. Гайда, І. І. Подлесна. Тернопіль, 2026. **312 с.**

У збірнику публікуються тези доповідей учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Освітній процес сьогодення: досягнення, виклики, перспективи», яку проведено на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 24 квітня 2026 року.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол № 3 від **07. 05. 2026 р.**)*

Образотворча діяльність має важливе значення для всебічного розвитку особистості. У процесі створення зображення в дитини формуються спостережливість, просторова уява, окомір, дрібна моторика, естетичне сприйняття, художній смак, творчі здібності тощо. Є доцільним проведення майстеркласів за участю художників, скульпторів, майстрів декоративно-прикладного мистецтва у навчальному процесі. Особливо цікавими є відеопрезентації про регіональних майстрів образотворчого мистецтва, мистців української діаспори (Яків Гніздовський, Іван Марчук).

На жаль, має місце проблема творчої самореалізації учнів: проведення конкурсів, фестивалів, шкільних мистецьких олімпіад. Упродовж 1995-2025 років у Тернопільській області у рамках Всеукраїнських учнівських олімпіад проводилась обласна учнівська олімпіада з образотворчого мистецтва, учасники якої мали творчу мотивацію і творчу перспективу майбутньої мистецької професії.

У процесі вивчення музичного мистецтва вчителям варто робити акценти на творчих портретах українських виконавців (вокальна та інструментальна музика). У сучасному медіапросторі фактично відсутні концерти української академічної музики, тому учні не знають імен визначних музикантів, академічних співаків Євгенія Мірошніченко, Анатолій Мокренко, Діана Петриненко, Анатолій Солов'яненко тощо), виконавців української естрадної пісні. Саме це складає основу Нової української школи і є особливо актуальним у воєнний період.

Процес вивчення мистецтва вимагає достатньої кількості годин для якісного навчання. Оскільки мистецький процес триває у часі, це є серйозною проблемою. Можливість збільшити кількість годин на вивчення мистецтва залишається за адміністраціями навчальних закладів, відділами освіти територіальних громад.

Вчителі мистецтва Тернопільської області у процесі підвищення кваліфікації діляться досвідом успішного навчання і подолання проблем у навчальному процесі, відзначають допитливість учнів Нової української школи, постійне бажання вивчати багато нового і цікавого у царині мистецтва.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898) URL: <https://cutt.ly/OXpTocf>.
2. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainskashkola-compressed.pdf>
3. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. №988-р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/9882016%D1%80#Text>
4. Навчально-методичне забезпечення базової середньої освіти Нової української школи. URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/nush/navchal-nometodychne-zabezpechennia-5-9-kl-nush/>
5. Нова українська школа. Подолання освітніх втрат. URL: <https://nus.org.ua/articles/idealnogo-instrumentu-podolannya-osvitnih-vtratne-isnuye-ale-mozhna-kompleksno-vykorystovuvaty-najkrashhyj-dosvidtetyana-vakulenko/>
6. Нова українська школа. Оцінювання. URL: <https://nus.org.ua/articles/otsinyuvannya-v-5-klasi-nush-yak-vono-mozhestaty-instrumentom-navchannya-ta-pidvyshhennya-motyvatysi/> (дата звернення: 03.09.2024).
7. Про затвердження Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти: наказом Міністерства освіти і науки України від 11.02.2021 № 235 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0235729-21#Text>
8. Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання: наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/92715/
9. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://cutt.ly/gXpTncj> (дата звернення: 30.05.2024).
10. Теорія і практика мистецької освіти: збірник наукових праць. Ч. II / ред.-упор. Л.В. Обух (відп. ред.), М.А. Моїсєєва. Житомир: О.О. Євенок, 2021. 186 с.

СІТКАР В. І.,

доцент кафедри психології розвитку та консультування
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка,
кандидат психологічних наук,
sitkarv@gmail.com

СІТКАР С. В.,

доцент кафедри машинознавства і транспорту,
ТНПУ імені Володимира Гнатюка,
кандидат педагогічних наук,

СІТКАР Т. В.,

доцент кафедри комп'ютерних технологій
ТНПУ імені Володимира Гнатюка,
кандидат педагогічних наук,
sitkarv@gmail.com

ЧИ ВИЗНАЄ УКРАЇНА ПАДІННЯ ОСВІТИ – І ПОЧНЕ ДІЯТИ?

Для країн Європейського Союзу освіта є пріоритетним напрямом і четвертою найбільшою статтею видатків після соціального захисту, охорони здоров'я та надання державних послуг. Для країн Європейського Союзу освіта є пріоритетним напрямом і четвертою найбільшою статтею видатків після соціального захисту, охорони здоров'я та надання державних послуг.

Система освіти – галузь суспільного буття, яку не можна змінити декретом, законом чи лише за бажанням політиків або управлінців. Вона змінюється поступово – через зміст, через учителя, через практику, через спокійний, виважений і професійний аналіз здобутків та провалів [3].

Майбутнє країни неможливе без якісної освіти, а вона великою мірою залежить від учителів. Тому кадрові питання в школі є без перебільшення питаннями державної ваги.

Фінляндією роками ставили нам у приклад: «найкраща освіта світу», «діти щасливі», «мінімум контролю – максимум свободи». Усі ми чули і багато писали про освітнє диво Фінляндії. Приголомшливо високі результати міжнародного оцінювання PISA на початку 2000-х років зробили Фінляндію предметом заздрості всього світу. Але у 2025-2026 роках фінський уряд фактично сказав: щось пішло не так. І почав реформи, які багатьом здаються... навіть непопулярними [6].

Фіни не бояться публічно заявляти про падіння освіти. І починають діяти дуже жорстоко. А у нас – все прекрасно. Будуємо повітряні палаци на фундаменті із вати. В умовах, які жодній європейській країні не можуть приснитися навіть у сні жахів.

Визнавати проблеми і недоліки можуть лише сильні. Ті хто думає не про повітряні палаци, а про державу. Що саме робить Фінляндія зараз?

1. Обмеження мобільних телефонів. З 2025 року смартфони на уроках – під суворим контролем. Бо концентрація, увага і дисципліна важливіші за «звичку бути онлайн».

2. Повернення «hard skills». Фінни відкрито визнали: коли у школі занадто багато говорять про «soft skills», але діти не вміють нормально читати, писати й рахувати – це не прогрес, а деградація. Тому уряд збільшує години математики та рідної мови й фінансує підсилення базових знань.

3. Понад 200 млн євро на «рівність». Гроші спрямовані у школи складних районів, щоб скоротити розрив між сильними й слабкими учнями. Тобто не «вирівнювати вниз», а підтягувати тих, хто відстає.

4. Реформа оцінювання. Вводяться єдині національні критерії оцінювання для 9 класу, щоб оцінка означала знання, а не «суб'єктивне враження». Оцінюють знання, уміння, навички – чітко й прозоро.

5. Відмова від «open space» у школах. Мода на відкриті простори в школах поступово відходить. Нові будівлі планують так, щоб було тихо, структуровано і можна було фокусуватися.

Вище наведені факти дають підставу сформулювати головний висновок про освіту Фінляндії, а саме це те, що Фінляндія фактично визнала: **компетентності без дисципліни, сильного вчителя-лідера та твердих знань не рятують освіту.** І це важливо почути всім, хто досі вірить, що «достатньо мотивації й свободи». Так, у фінни були оцінювання й звіти ще у 2022-2023 роках, але тепер вони перейшли від аналізу до дій [6].

Звідси **виникає питання.** Як думаєте, Україні зараз більше потрібні «м'які навички» чи повернення до бази – математики, читання, дисципліни й поваги до вчителя?

Виходячи з розуміння проблеми, окремо виділимо кроки трансформації фінської освіти від лідерства до «роботи над помилками», які відображено в табл.1 [2]. Тут важливо нагадати слова Т. Шевченка «і чужого научайтесь, й свого не цурайтесь».

Таблиця 1

Трансформація фінської освіти: від лідерства до «роботи над помилками»

Критерій	Етап 1: «Золота епоха» (2000-2012)	Етап 2: «Криза» (Реформа 2016)	Етап 3: Реакція уряду (2025-2026)
Результати PISA	Топ-3 у світі. Світовий лідер	Стрімке падіння. Особливо в математиці та читанні	Спроба стабілізації через повернення до «Hard Skills»
Роль вчителя	Авторитетний наставник. Експерт, що структурує знання та веде клас.	Фасилітатор. Спостерігач, який підтримує самостійний пошук учня.	Відновлення лідерства. Вчитель повертає контроль над дисципліною та темпом уроку.
Технології	Допоміжний інструмент для вчителя	Тотальна цифровізація. Планшети замість підручників.	Цифрова гігієна. Законодавча заборона смартфонів, повернення книг.
Метод навчання	Предметне навчання. Чітка база фактів та логіка	Phenomenon-based. Вивчення тем без глибокої предметної структури	Back to Basics. Збільшення годин на математику та рідну мову.
Дії уряду	Підтримка високого статусу вчителя та рівності шкіл.	Впровадження «відкритих просторів» та самокерованого навчання.	Законодавчі обмеження: заборона гаджетів Daily Finland; інвестиції 200 млн євро (понад 10 млрд гривень) в базу освіти Helsinki Times.

Аналіз експертних думок, щодо проблеми освіти в Україні виявив, що реформа НУШ (Нової Української Школи) опинилася в епіцентрі скандалу. Вперше за майже десять років її існування невдоволення вилилося не в кулуарні розмови в учительських чи суперечки у соцмережах, а в цілком реальну петицію від імені батьків, розміщену на сайті уряду, з вимогою призупинити процес.

Як зазначає О. Онищенко [5], редакторка відділу освіти та науки ZN.UA, за даними опитування Асоціації міст України (АМУ), проведеного ще у квітні 2025 року, в якому взяли участь 995 громад, 70% вважають, що треба призупинити реформу до завершення воєнного стану. І це серйозний симптом, адже саме органи місцевого самоврядування мають забезпечити її реальне впровадження.

Суспільство справді збурене. Це вже не можна списати на «окремі голоси несвідомих противників змін». Конфуз, якщо його вчасно не залагодити, може серйозно вдарити по рейтингах влади, які й без того хитаються під тиском корупційних скандалів і критики за кадрову політику – коли лояльність дедалі частіше підміняє професіоналізм [5].

Проте, зазначає О. Онищенко, 24 березня 2026 р. на внутрішній нараді з обласними освітянськими керівниками, міністр освіти і науки України, Оксен Лісовий озвучив три ключові меседжі: 1. НУШ – це питання політичне. 2. Не буде НУШ – не буде фінансування від міжнародних партнерів. 3. Громади треба «дотиснути», щоб

вони не відмовлялися від реформи. До того міністр та його заступниця Надія Кузьмичова провели закриту зустріч із журналістами. Якщо метою команди міністерства було пояснити суспільству, що відбувається з реформою, та знизити напругу, логічніше було б говорити публічно, вважає О. Онищенко. Але обрали інший формат – лише для тих, кого хоче бачити МОН. Формат, що дає змогу зміцнити тили й не втратити контролю над ситуацією [5].

У ході аналізу суперечливості різних точок зору щодо проблеми НУШ, нам здається, що незабаром донорами лякатимуть незгодних із політикою міністерства. Щоб останні, критикуючи реформу, почувалися винними за те, що позбавляють нашу освіту фінансування. Зважаючи на це виникає питання: «Чому громади пручаються?»

Звісно, не всі керівники громад сприймають освіту як інвестицію в майбутнє, а не як витрати. Десь можна було б створити сучаснішу мережу шкіл, навіть не чекаючи реформи, – натомість роками консервували те, що є.

Водночас навіть ті, хто готовий до змін, обмежені рамками, заданими згори: стратегічними рішеннями влади, дизайном реформи та правилами її впровадження. Ці рамки можуть бути опорою – а можуть і задушити.

І саме з такого ракурсу варто розглядати нинішню позицію громад. На їхню думку, висловлену в дослідженні АМУ, ефективному старту реформи «заважають» або «радше заважають» такі проблеми (табл.2):

Таблиця 2

Проблеми громад, які не сприяють ефективному старту реформ МОН
(дослідження Асоціації міст України (АМУ))

Проблеми, які «заважають» або «радше заважають»	%
1. Брак інформації про зміст і кінцевий результат реформи.	68
2. Погана комунікація МОН із громадами.	62
3. Відсутність затвердженого МОН положення про профільний ліцей (якою має бути його структура, як буде організовано навчання).	86
4. Нерозуміння джерел фінансування для втілення реформи.	81
5. Неврахування викликів війни.	82

МОН України анонсувало «національний запуск профільної старшої школи» вже з 1 вересня 2027 року, і доти громади мають створити мережу ліцеїв. Але міністерство і досі не підготувало важливої нормативної бази, аби громади уявляли, як саме має працювати те, що вони зараз створюють [5].

Немає офіційно затверджених вимог щодо структури академічного ліцею та умов організації навчання в ньому (Типового положення про ліцей). Незрозуміло, за яким механізмом фінансуватиметься ліцей, де навчатимуться діти з різних громад. Хто оплачуватиме харчування, комунальні послуги, проживання в пансіонаті. Невідомо, як проводити конкурс на посаду директора ліцею та вчителів (немає Положення про конкурс). То хто тут саботує реформу?

Та найголовніший страх громад – у тому, що в деяких із них зникає старша школа. Освітній експерт АМУ Михайло Гончар розповідає: «Понад 200 громад не зможуть відкрити ліцеї через низьку щільність населення. Наприклад, в Івано-Франківській області їх планують лише у 60% громад. Для учнів це означає навчання далеко від дому та залежність від грошей родини (проїзд, проживання тощо)». Додайте сюди старі добре відомі проблеми, які нікуди не зникли за всі роки реформ: погані дороги (в деяких громадах діти змушені годину добиратися до школи), брак шкільних автобусів, а також відсутність мережі пансіонів, де могли б жити учні із сіл, у яких не буде старшої школи [5].

Експерти вважають, що проблема не там, де її шукають. Тому, щоб трохи випустити пар суспільного невдоволення, команду нинішнього МОН на чолі з Лісовим можуть принести в сакральну жертву та звинуватити у зриві реформи. Міністерству, безперечно, є чим дорікнути. Але було б несправедливо перекласти всю відповідальність лише на нього. Це також відповідальність тих, хто цю реформу розпочинав. Від самого старту в НУШ було більше піару, політики й грантової логіки, ніж справді нових ідей – зазначає О. Онищенко [5].

Попередники О. Лісового встигли зібрати політичні дивіденди на реформі НУШ – бо вони тоді лише обіцяли майбутнє. Нинішній команді МОН дісталась інша роль – «збирати каміння». Бо саме зараз починається чи не найскладніший етап реформи з тектонічними змінами мережі та структури шкіл.

Та це не єдина проблема. Реформи будують не на відчуттях, а на даних. Але у НУШ не було серйозного аналітичного фундаменту. Перед її запуском не провели системного дослідження: в якому стані наша освіта, якими є її сильні й слабкі сторони, на що можна спиратися. Не було й повноцінного моніторингу та роботи над помилками на всіх етапах реформи – після початкової школи, у 5–9 класах [5].

А що маємо в реальності? Ось приклад із останньої серпневої конференції МОН України. Про нього написав у соціальних мережах Сергій Дятленко – ексчиновник МОН, а нині – експерт Центрального офісу реформ та експерт програми Polaris, що фінансується урядом Швеції: «Цього разу (на конференції – О.О.) не обходили стороною «незгодних» з освітньою політикою і відкрито їх гнобили зі сцени і в кулуарах. Вони є і завжди будуть, адже на «незгоду» є запит» [5].

І в цій реальності складні процеси навдивовижу швидко перетворюються на прості, майже риторичні формули – з уже зашитими «правильними» відповідями. Ситуація навколо реформи старшої школи раптом зводиться до питання: невже через організаційні труднощі хтось готовий відмовитися від майбутнього? Або ще жорсткіше: невже через тих, хто «не розуміє змін» чи «не хоче змінюватися», має бути зупинено реформу?

Але це фальшива рамка. Бо нині йдеться не про спротив реформі (вона не те що назріла, а вже давно перезріла), а про спротив тому, як її реалізують. Як влучно зазначив Михайло Гончар: «У реформі НУШ немає противників, але є адекватне усвідомлення того, що нам тут жити» [5].

Вважаємо за потрібне нагадати, що реформа старшої профільної школи передбачає, що із 2027 року усі навчальні заклади поділятимуться на *початкові школи* (1-4 класи), *гімназії* (1-9 класи) та *ліцеї* (10-12 класи). **Старшокласники зможуть навчатись лише у ліцеях**, де поглиблено опануватимуть профільні предмети. До того ж МОН України вже затвердило перелік із 150 ліцеїв, які з 1 вересня 2026 року братимуть участь у другому етапі пілотування реформи старшої профільної школи. Серед учасників – міські та сільські ліцеї, заклади з очною,

змішаною та дистанційною формою навчання, різної чисельності учнів, заклади з пансіоном та єдині на громаду [4].

3 Тернопільської області до пілотування реформи увійшли 9 закладів освіти:

1. Збаразький ліцей № 1 Збаразької міської ради.
2. Опорний заклад Почаївська загальноосвітня школа I-III ступенів Почаївської міської ради.
3. Ліцей № 1 м. Хоростків Хоростківської міської ради.
4. Зборівський ліцей імені Романа Завадовича Зборівської міської ради Тернопільського району.
5. Тернопільський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I-III ступенів–медичний ліцей № 15 імені Лесі Українки» Тернопільської міської ради.
6. Кременецький академічний ліцей імені Уласа Самчука Кременецької міської ради.
7. Тернопільська загальноосвітня школа I-III ступенів № 19 Тернопільської міської ради.
8. Комунальний заклад Мишковицький ліцей Великоберезовицької селищної ради.
9. Тернопільський академічний ліцей «Українська гімназія» ім. І. Франка Тернопільської міської ради.

Щоб стати пілотними, заклади освіти подавали заявки, отримували згоди батьків та проходили відбір комісії при МОН. Учасники пілоту одними з перших в Україні надають учням можливість обирати напрям навчання, який їм цікавий та відповідає бажаній майбутній професії. Також впроваджуватимуть нові програми для обов'язкових і вибіркових предметів та курсів.

Участь у пілотуванні передбачає посилення профорієнтації. У закладах запровадять посаду *кар'єрного освітнього радника*, який допомагатиме учням визначитися з профілем навчання, вибірковими предметами та планами на майбутнє. Як повідомило МОН 13 березня, у 2026 році вибрані ліцеї з усієї України, окрім тимчасово окупованого Криму, отримають 1,2 млрд грн на оновлення освітніх просторів й обладнання. Йдеться про сучасні лабораторії, техніку та інструменти, які дають можливість працювати з експериментами, технологіями та практичними завданнями.

Додамо, що з жовтня 2025 року два навчальні заклади Тернопільщини вже впроваджують перший етап пілотування реформи старшої школи – це **Заліщицька державна гімназія** та **Тернопільський академічний ліцей «Українська гімназія» ім. Франка**. Учні цих шкіл після 9 класу вибирають профілі та предмети навчання [4].

Сьогодні особливу увагу привертає рішення сесії обласної ради від 11 березня 2026 року. На сесії визначили перелік освітніх закладів обласного підпорядкування, які в майбутньому забезпечуватимуть профільну старшу освіту. Йдеться про п'ять ліцеїв, частина з яких поступово відмовиться від набору молодших класів, зосередившись лише на старшій школі (табл.3) [1].

Таблиця 3

План формування мережі закладів загальної середньої освіти обласного підпорядкування, які забезпечуватимуть з 01.09.2027 здобуття профільної середньої освіти [1]

№ з/п	Тип і назва закладу станом на 01.01.2026	Тип закладу станом на 01.09.2027	2026/2027 навчальний рік
1	Теребовлянський академічний ліцей імені Ярослави Стецько	Академічний ліцей імені Ярослави Стецько Тернопільської обласної ради	Припинити набір до 1-го та 5-го класів
2	Бережанський ліцей імені Богдана Лепкого Тернопільської обласної ради	Академічний ліцей імені Богдана Лепкого Тернопільської обласної ради	Припинити набір до 1-го та 5-го класів
3	Збаразький ліцей Тернопільської обласної ради	Спортивний ліцей Тернопільської обласної ради	
4	Струсівський обласний мистецький ліцей	Мистецький ліцей Тернопільської обласної ради	
5	Тернопільський обласний ліцей «Знамення»	Академічний ліцей «Знамення» Тернопільської обласної ради	

Враховуючи вищезазначене, начальниця департаменту освіти і науки Тернопільської ОВА Ольга Хома, наголосила, що мова йдеться про два типи реформування. Є *екстремальний* і, скажемо, *лояльний*. Це коли заклади припиняють набір, але діти, які в них навчаються, поступово вивільняються. Якщо про початкову ланку: вони припиняють набір до першого класу і поступово вивільняють другий клас, третій, четвертий. І не набирають до п'ятого класу. Ці діти, які закінчують четвертий клас в них, йдуть в школу в Теребовлі, наприклад, чи в Бережанах. А шостий клас, сьомий клас поступово вивільняється. Тобто вони йдуть до 12-го класу в цьому закладі освіти.

Відповідно у перспективі ліцеї у Теребовлі і Бережанах матимуть лише старшу профільну школу. Інші три заклади у переліку, відповідно до реформи, можуть набирати учнів у перші і п'яті класи.

Щодо Збаразького ліцею – то тут немає змін, тому що це заклад освіти, де діти навчаються з першого по 12-й клас. Тобто такі ліцеї – спортивний, мистецький – мають право мати в себе в структурі початкову школу і гімназію. В обласному підпорядкуванні є лише ліцеї. Ні гімназій, ні початкових шкіл немає. Тільки місцеві органи влади мають право створювати як початкові школи, так і гімназії, – зауважує Ольга Хома [1].

Висновки. Отже, «Впроваджуючи освітні інновації, Фінляндія набила «добрячі гулі», але швидко прийняла рішення повернутися до традиційної системи навчання. В Україні є шанс не повторювати помилок Фінляндії, але чи скористаються ним наші освітні менеджери? Суспільство розуміє, що освіта «зайшла не туди», а можновладці?»

Головний капітал України це – люди. Й тому освіта не може залишатися полем для піару. Нам зараз справді дуже потрібна допомога міжнародних донорів. Але це не означає, що заради неї ми маємо погоджуватися на імітацію реформ і викручувати руки громадам. Та донори цього й не вимагають. Вони дають ресурс під зміни, решта – наша відповідальність. І наш вибір: робити реформу чи робити вигляд.

Список використаних джерел

1. Визначили обласні ліцеї, які працюватимуть за новою моделлю старшої школи. URL : <https://te.20minut.ua/Osvita/viznachili-oblasni-litseyi-yaki-pratsyuvativimut-za-novoyu-modellyu-star-11990235.html> (дата звернення 07.04.2026).

2. Відсутність дисципліни, вчителя-лідера і знань призводить до деградації: українців вразила реакція уряду Фінляндії на падіння рівня освіти. URL : <https://shkola.obozrevatel.com/ukr/news/vidsutnist-distiplini-vchitelya-lidera-i-tverdih-znan-prizvodit-do-degradatsii-ukraintsiv-vrazila-reaktsiya-uryadu-finlyandii-na-padinnya-osviti.htm> (дата звернення: 04.04.2026).

3. Лікарчук І. Про одну дуже небезпечну схожість. URL : <https://www.facebook.com/igor.likarchuk.9/posts/25424105487265921/> (дата звернення: 03.04.2026).

4. МОН затвердило 9 шкіл Тернопільщини, учні яких з вересня навчатимуться 12 років. URL : https://zaxid.net/mon_zatverdilo_devyat_shkil_ternopilshhini_uchni_yakih_z_veresnya_navchatimutsya_12_rokiv_n1632_645 (дата звернення: 06.04.2026).

5. Онищенко О. Реформа старшої школи: заради грантів чи заради дітей? URL: <https://zn.ua/ukr/reforms/reforma-starshoji-shkoli-zaradi-hrantiv-chi-zaradi-ditej.html> (дата звернення: 02.04.2026).

6. Фінляндія визнала падіння освіти – і почала діяти. Жорстко. Системно. Без самообману. URL: <https://www.facebook.com/groups/210930962710177/posts/2454802338323017/> (дата звернення: 06.04.2026).

СКИБА Д. В.,

викладач-методист природничих дисциплін
Прилуцького фахового медичного коледжу;
skyba.dv81@gmail.com

ТРЕНІНГ ЯК АКТИВНА ФОРМА ВІДПРАЦЮВАННЯ НАВИЧОК ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ «ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуто тренінг як ефективну активну форму навчання у процесі вивчення курсу «Охорона праці та безпека життєдіяльності». Обґрунтовано актуальність використання тренінгових технологій у сучасних умовах зростання техногенних ризиків та підвищення вимог до практичної підготовки здобувачів освіти. Проаналізовано сутність тренінгу як методу навчання, визначено його основні характеристики та педагогічний потенціал.

Особливу увагу приділено практико-орієнтованому компоненту навчання: описано алгоритм організації тренінгових занять, наведено приклади практичних тренінгів (дії у разі пожежі, надання домедичної допомоги, поведінка в умовах стресу), а також окреслено методи оцінювання їх ефективності. Розкрито можливості тренінгів щодо формування практичних навичок безпечної поведінки, готовності до дії у надзвичайних ситуаціях, розвитку критичного мислення та відповідальності.

Визначено переваги та обмеження використання тренінгових технологій і роль викладача як організатора, фасилітатора та консультанта освітнього процесу. Зроблено висновок про доцільність системного впровадження тренінгів як засобу інтеграції теоретичних знань і практичних умінь.

Результати дослідження мають прикладне значення та можуть бути використані у практиці викладання дисциплін безпекового спрямування.

Ключові слова: тренінг, активне навчання, охорона праці, безпека життєдіяльності, практичні навички, тренінгові технології, професійна підготовка.

У сучасних умовах розвитку суспільства питання охорони праці та безпеки життєдіяльності набувають особливої актуальності. Глобалізаційні процеси, зростання техногенних ризиків, ускладнення виробничих систем та підвищення рівня небезпек у повсякденному житті вимагають якісно нових підходів до підготовки здобувачів освіти.

Як зазначають сучасні дослідники (Биков, 2021; Сисоєва, 2020), традиційні лекційні форми навчання не забезпечують достатнього рівня сформованості практичних компетентностей. У зв'язку з цим особливого значення набувають активні та інтерактивні методи навчання, серед яких провідне місце займає тренінг.

Тренінг розглядається як форма активного навчання, спрямована на формування практичних умінь і навичок через діяльну участь здобувачів освіти. За визначенням Кларіна (2019), тренінг є організованим процесом навчання, який базується на досвіді, взаємодії та рефлексії.

Основними характеристиками тренінгу є:

- активна участь усіх учасників освітнього процесу;
- практична спрямованість навчання;
- моделювання реальних або наближених до реальних ситуацій;
- розвиток навичок аналізу та прийняття рішень;
- формування відповідальності за результати діяльності.

Важливою складовою тренінгу є принцип «навчання через дію» (learning by doing), який активно підтримується сучасною педагогікою (Kolb, 2015).

У контексті вивчення дисципліни «Охорона праці та безпека життєдіяльності» тренінги виступають ефективним інструментом формування професійних і життєвих компетентностей.

Використання тренінгових технологій дозволяє сформуванню стійкі навички безпечної поведінки; навчити алгоритмам дій у надзвичайних ситуаціях; забезпечити інтеграцію теоретичних знань і практичного досвіду; розвинути критичне мислення та швидкість реагування; сформуванню культуру безпеки.

За результатами досліджень (Пехота, 2022; Garrison & Vaughan, 2021), саме практико-орієнтовані методи навчання значно підвищують рівень засвоєння матеріалу та готовність до реальних дій.

У процесі викладання дисципліни можуть застосовуватися різні види тренінгів:

1. Ситуаційні тренінги

Передбачають моделювання небезпечних ситуацій:

- пожежі;
- аварії;
- виробничі травми.

Вони сприяють формуванню навичок аналізу ситуації та прийняття рішень в умовах ризику.

ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ГАЛУЗІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	92
<i>Алатиренко М. А., Глузд В. І.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ДОДАТКОВИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ТВОРЧОГО ВИКОРИСТАННЯ НА УРОКАХ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ 10-11 КЛ.(ФІЛАТЕЛІЯ У ЯКОСТІ ІСТОРИЧНОЇ ДИДАКТИКИ).....	94
<i>Бабкова О. О.</i> ПРОЄКТУВАННЯ УРОКУ БІОЛОГІЇ НА ЗАСАДАХ ДОСЛІДНИЦЬКОГО НАВЧАННЯ В ЦИФРОВОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	103
<i>Багмут І. В.</i> ДОВІДНИК В ЕПОХУ ІІІ: ПОЗБУТИСЯ НЕ МОЖНА ЗАЛИШИТИ.....	105
<i>Бодасюк Р.</i> МОРАЛЬНО-РЕЛІГІЙНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ТА СУЧАСНІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ.....	106
<i>Вовк С. Б.</i> ОСВІТНІ ІНТЕРЕСИ УЧНІВ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ВИБОРУ ПРОФІЛЮ НАВЧАННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ ЛІЦЕЇ.....	107
<i>Гаврищак Г. Р., Туранов Ю. О., Уруський А. В.</i> МОТИВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ.....	108
<i>Гончаренко М. Л.</i> МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТРЕНДІВ У ФАХОВУ ПЕРЕДВИЩУ ОСВІТУ.....	109
<i>Дичко О. Ю.</i> ІНТЕГРАЦІЯ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В ТЕХНОЛОГІЧНУ ОСВІТУ: СИНТЕЗ МЕТОДУ PIRATE, КОГНІТИВНИХ СТРАТЕГІЙ ДОК ТА ІНСТРУМЕНТІВ ІІІ.....	110
<i>Каиуба Л. В.</i> РОЛЬ ДИСЦИПЛІН ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ, ГУМАНІТАРНОЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ МЕДКОЛЕДЖУ.....	112
<i>Колодійчук О. Я.</i> STEM-ПРОЄКТИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ УЧНІВ 5-9 КЛАСІВ.....	114
<i>Кондирєва М. М.</i> НАУКОВІ ТА МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ У БАЗОВІЙ ШКОЛІ	115
<i>Краснолицька Л. М.</i> ПРОФЕСІЙНА ПРАКТИКА ТА ДОСВІД ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	118
<i>Куратнік Т. В., Куратнік С. Л.</i> ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ ЧЕРЕЗ ТЕХНОЛОГІЧНУ ОСВІТУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....	119
<i>Курач М. С.</i> ІНТЕГРАЦІЯ МАРКЕТИНГОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	120
<i>Мошаренкова Т. В., Мошаренков В. В.</i> ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ОСВІТНІХ СТАНДАРТІВ І ПРАКТИК НАТО У СИСТЕМУ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	123
<i>Новицька К. В.</i> МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛІЗОВАНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	124
<i>Олексюк М. П., Горпинюк М. М.</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	125
<i>Олійник О. Й.</i> ДОСЯГНЕННЯ ТА ВИКЛИКИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ НМТ-2025 УЧНІВ/СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	127
<i>Петровський О. М.</i> МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ОСВІТЯН ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.....	129
<i>Рапінда Н. М.</i> ВІД СПОСТЕРЕЖЕННЯ ДО МОДЕЛІ: ЯК ПОДОЛАТИ КОГНІТИВНІ ІЛЮЗІЇ У ВИВЧЕННІ ФІЗИКИ ТА СФОРМУВАТИ МІЖПРЕДМЕТНЕ МИСЛЕННЯ УЧНІВ.....	133
<i>Саєнко О. В.</i> МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ У ЗАКЛАДАХ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	135
<i>Саранчук Н. Р.</i> МИСТЕЦЬКІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ МИСТЕЦТВА У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ.....	137
<i>Сіткар В. І., Сіткар С. В., Сіткар Т. В.</i> ЧИ ВИЗНАЄ УКРАЇНА ПАДІННЯ ОСВІТИ – І ПОЧНЕ ДІЯТИ?.....	138
<i>Скиба Д. В.</i> ТРЕНІНГ ЯК АКТИВНА ФОРМА ВІДПРАЦЮВАННЯ НАВИЧОК ПРИ	

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС СЬОГОДЕННЯ: ДОСЯГНЕННЯ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

*Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю*

м. Тернопіль, 24 квітня 2026 року

Редколегія: *О. М. Петровський, І. М. Вітенко, О. І. Когут,
О. Я. Колодійчук, Г. Р. Корицька, О. Р. Олексюк, В. Я. Гайда,
І. І. Подлесна.*

Підписано до друку 07.05.2026 р.
Папір офсетний. Формат 60x84/8
Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний.
Авторських аркушів 42,15
Умов. друк. арк. 45,12.
Обл.-вид. арк. 36,33 . Зам. №05/25/1-3

Видавець та виготовлювач:
ФОП Осадца Ю. В.
м. Тернопіль, вул. 15 Квітня, 2Д/10
Тел. (097) 988-53-23

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ТР № 46 від 07 березня 2013 р.*